

RUDOLF EGGER

1882—1969

Rudolf Egger napjainkban is azt a régi tudóstípust képviselte, aki egyforma biztonsággal mozgott a filológia, az epigrafika, a patrisztika, a hagiográfia és a régészet területén. Ez a sokoldalúság a vállalt feladatok sokrétűségével párosult: kiváló ásató volt, aki ásatait példamutató gyorsasággal tette közzé, anyagleírásokat, katalógusokat dolgozott ki, múzeumi és helytörténeti vezetőket írt, széles körű ismeretterjesztő munkásságot fejtett ki, s mindezek életművének éppoly szerves részét alkotják, mint a részletproblémák mesteri elemzései és a nagyigényű összefoglalások. Sokoldalúsága mégsem jelentett szétforgácsolódást. Életművét nemcsak az foglalja egységbe, hogy szülőföldjének, Karintiónak problémáitól indult a század elején és oda is tért vissza az általa vezetett szenzációs magdalensbergi ásatásokkal, hanem az is, hogy minden, még oly messze vezető témája is Dél-Noricum, Észak-Itália és Nyugat-Pannónia sajátos problémáihoz kapcsolódott. Igazi műfaja a részletproblémának látszó kis kérdések lenyűgözően szellemes, mindig meglepetést hozó vizsgálata volt, amelyek során egyre szélesebb bizonyító anyagot vonultatott fel és egyre szélesebb összefüggésekre világított rá, míg a részletprobléma a keltaság, a római kor vagy a korai középkor gazdasági, politikai vagy vallási történetének lényeges vonásait tárta fel. Így vezette el egyik korai művében egy szarkofágfelirat a barbár-római együttélés problémáihoz, így hámozta ki a Hermagor helynévből a pannóniai keresztényüldözések addig ismeretlen részleteit, vagy legutóbb is így szolgált alapul egy Rajna menti edénykarcolat a helytartói paloták minden részletre kiterjedő vizsgálatához. Akár hosszú tanulmányban, akár pedig egy ásatási anyagleírás pontjai közé rejtve olvassuk is ezeket, sohasem marad hiányérzetünk a források teljességét és a módszer komplexitását illetően. Mestere volt annak is, hogy a kutatómunka örömeit és izgalmát átvigye olvasóira. Talán épp ez a legjobb értelemben vett nyomozói hajlam nem hagyott neki időt ahhoz, hogy tudását nagy szintézisekben összegezze. Kerülte az üresjáratokat, mindig olyan problémákhoz nyúlt, amelyeket megoldatlannak érzett. Válogatott kisebb írásainak két kötete ezért alkot mégis tömör

egészet: a keltáktól a korai középkorig minden lényegbevágó dunamenti problémán rajta hagyta keze nyomát. Ósztönössé finomult biztos problémaérzékét mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy azon kevesek közé tartozott, akiknek pusztá sejtéseit gyakran bizonyították be későbbi leletek. Hogy egy hazai példát említsünk, a Daru utcai szarkofág versében az általa javasolt ritka Nysaeus (Nysyi) olvasatot a vers új szentendrei példányán világosan megtalálták.

A pannóniai kutatás igen sokat köszönhet Egger mindenre kiterjedő figyelmének. Iovia bini populijától Hermagoras mártíron át az aquincumi helytartói palotáig sok kérdés fonódott össze egyszer s mindenkorra a nevével. Igen sokat tett Carnuntum kutatásáért, de egyetlen munkája sincsen, amiben Pannónia problémái valamilyen képp ne szerepelnének. A magyar kutatásról mindig tájékozva volt, véleményével sokszor hozzájárult hazai problémáink tisztázásához: a Daruutcai szarkofág, a Dea Syria-felirat, a Mars Gradivus-kő, az aquincumi Diocletianus-tábla, a pécsi Aurus-felirat, a táci Dolichenus-oltár csak egy-egy alkalom volt számára ahhoz, hogy nagyobb horderejű kérdéseket feszegetsen.

Utolsó éveiben különösen sokat foglalkozott kurzív feliratokkal. Egy Rajna menti viasztábla alapján egy Commodus-kori lázadást bogozott ki, egy edénykarcolat a praetorium problémájához vezette, a magdalensbergi falkarcolatoknak szentelt kötete páratlan gazdaságtörténeti forrást tett hozzáférhetővé, magdalensbergi árucímkeket és ötkészlet-feliratokat elemzett, egy ismert átoktábláról kimutatta, hogy nem kelta nyelvemlék, hanem a vulgárlatin szép példája stb. Ezen a téren is úttörő volt. De még ennél is többet mond az, hogy élete vége felé kapcsolódott bele egy olyan kutatási területbe, amelynek lehetőségeit csak napjainkban kezdik igazán felismerni. Szellemi rugalmasságát, robusztus frissességét talán épp azért őrizte meg hosszú élete utolsó napjáig, mert mindig az új, feltáratlan területek vonzották, a „kemény diók”, ahogyan ő sokszor nevezte. Tudományos teljesítménye előtt tisztelve erről a példaadásról sem feledkezhetünk meg.

Mócsy András

A KÖZÉPKORI KERÁMIA KUTATÁSÁNAK LEGÚJABB EREDMÉNYEI CSEHSZLOVÁKIÁBAN

Az európai országok között a késő középkori fazekaság kutatásában Csehszlovákiában kezdettől fogva szép eredményeket értek el, hiszen kutatói mindig törekedtek az ilyen leletanyag részletes bemutatására. Elegendő itt a Památky múlt század végi számainra és a nagyszámú helytörténeti folyóiratra utalni. A középkori régészetnek a második világháború utáni fellendülése azután itt is széles körű ásatási és publikációs munkához vezetett, s ennek eredményei a kerámiakutatásban is egyre inkább jelentkeznek. Az ásatási publikációkban rendszeressé vált a kerámia-anyag részletes közlése és ennek értékelésére mindegyik régész — tehát nemcsak a specialisták — gondot fordít. Újra megindult a datálás szempontjából fontos pénzleletes edények közlése, a technológiai kérdések megismeréséhez nélkülözhetetlen

fazekaskemence-feltárások, de még a raktárakban heverő régebbi anyag közzététele is. A cseh területről főleg K. Reichertová kutatásait (metodika, kormeghatározás kérdései, Sěžimovo Ústí, Kozí Hrádek, Tábor leletanyaga) Z. Smetánka (prágai és Kutna Hora-i kályhacsempék), M. Richter (éremleletes edények, települések leletanyaga), A. Hejna (új ásatások kerámia-anyaga) feldolgozásait említenénk meg. A morvaországi anyagot tárgyaló kutatók közül K. Černošková (eserép akvamanilék, népi kerámia) és V. Nekuda (fazekaskemencék, műhelybélyeges kerámia, kályhacsempék) eredményeit emelhetjük ki. Szlovákiában az egyre jobban kiszélesedő új kutatást L. Kraskovská (éremleletes edények), B. Polla (falutelepülések kerámiái, a pozsonyi vár leletei) és A. Habovštiak munkái (műhelybélyeges